

ՀԱՏՈՒԿ ԿԱՐԾԻՔ

ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ 2021 ԹՎԱԿԱՆԻ ԴԵԿՏԵՄԲԵՐԻ 7-Ի «ՀՀ ԱԶԳԱՅԻՆ ԺՈՂՈՎԻ ՊԱՏԳԱՄԱՎՈՐՆԵՐԻ ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԹՎԻ ԱՌՆՎԱԶՆ ՄԵԿ ՀԻՆԳԵՐՈՐԴԻ ԴԻՄՈՒՄԻ ՀԻՄԱՆ ՎՐԱ՝ ՀՀ ՔՐԵԱԿԱՆ ԴԱՏԱՎԱՐՈՒԹՅԱՆ ՕՐԵՆՍԱԳՐՔԻ 31-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 1-ԻՆ ՄԱՍԻ 3-ՐԴ ԿԵՏԻ, 295-ՐԴ ՀՈԴՎԱԾԻ 1-ԻՆ ՄԱՍԻ ԵՐԿՐՈՐԴ ՊԱՐԲԵՐՈՒԹՅԱՆ՝ ՍԱՀՄԱՆԱԴՐՈՒԹՅԱՆԸ ՀԱՄԱՊԱՏԱՍԽԱՆՈՒԹՅԱՆ ՀԱՐՑԸ ՈՐՈՇԵԼՈՒ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ» ԳՈՐԾՈՎ ՍԴՈՒ-1619 ՈՐՈՇՄԱՆ ՎԵՐԱԲԵՐՅԱԼ

Հիմք ընդունելով «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 62-րդ հոդվածի 10-րդ մասը՝ ներկայացնում ենք հատուկ կարծիք՝ Սահմանադրական դատարանի 2021 թվականի դեկտեմբերի 7-ի «ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավորների ընդհանուր թվի առնվազն մեկ հինգերորդի դիմումի հիման վրա՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետի, 295-րդ հոդվածի 1-ին մասի երկրորդ պարբերության՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործով ՍԴՈՒ-1619 որոշման (այսուհետ՝ ՍԴՈՒ-1619 որոշում) վերաբերյալ:

Հաշվի առնելով, որ սույն գործի քննության շրջանակները, ըստ էության, կանխորոշվել են նաև Սահմանադրական դատարանի 2021 թվականի նոյեմբերի 30-ի ՍԴԱՈՒ-242 աշխատակարգային որոշմամբ (այսուհետ՝ ՍԴԱՈՒ-242 աշխատակարգային որոշում) և 2021 թվականի դեկտեմբերի 7-ի ՍԴԱՈՒ-251 աշխատակարգային որոշմամբ (այսուհետ՝ ՍԴԱՈՒ-251 աշխատակարգային որոշում), և դրանք ՍԴՈՒ-1619 որոշման հետ փոխկապակցված են, ուստի սույն հատուկ կարծիքով կանդրադառնանք նաև այդ աշխատակարգային որոշումներին:

ՍԴՈՒ-1619 որոշումը մեզ համար ընդունելի է այն ամրագրման մասով, որ «անազատության մեջ գտնվող պատգամավորի կարգավիճակ չունեցող անձը պատգամավորի կարգավիճակ ձեռք բերելու պահից, բացառությամբ Սահմանադրության

96-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված դեպքերի, չի կարող պահվել անազատության մեջ: Պատգամավորի կարգավիճակ ձեռք բերելու պահից անձը, բացառությամբ Սահմանադրության 96-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված դեպքերի, չի կարող զրկվել ազատությունից այլ կերպ, քան Ազգային ժողովի համաձայնությամբ»: Այս մասով Սահմանադրության 96-րդ հոդվածի 2-րդ մասի երկրորդ նախադասության մեկնաբանության վերաբերյալ մեր կողմից ներկայացված իրավական դիրքորոշումները ՍԴՈ-1619 որոշման մեջ իրացվել են:

Միաժամանակ հարկ ենք համարում նշել, որ **հիմնավոր չենք համարում ինչպես ՍԴԱՈ-242 և ՍԴԱՈ-251 աշխատակարգային որոշումներով, այնպես էլ ՍԴՈ-1619 որոշմամբ սույն գործի քննության շրջանակների սահմանափակումը, ինչպես նաև ՍԴՈ-1619 որոշման մեջ Սահմանադրության, մասնավորապես, 96-րդ հոդվածի աղճատված, հատվածական մեկնաբանությունը:** Այսպես՝

1. Սահմանադրական դատարանը, 2021 թվականի հոկտեմբերի 26-ի ՍԴԱՈ-218 աշխատակարգային որոշմամբ (այսուհետ՝ ՍԴԱՈ-218 աշխատակարգային որոշում), հաշվի առնելով, որ Ազգային ժողովի պատգամավորների ընդհանուր թվի առնվազն մեկ հինգերորդի դիմումի¹ և Մարդու իրավունքների պաշտպանի դիմումի² հիման վրա քննության ընդունված գործերը³ վերաբերում են նույն հարցին, որոշել է՝ համաձայն «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 41-րդ հոդվածի՝ այդ գործերը միավորել և քննել դատարանի նույն նիստում (2021 թվականի դեկտեմբերի 6-ին): Սակայն գրեթե մեկ ամիս անց ՍԴԱՈ-242 աշխատակարգային

¹ 2021 թվականի սեպտեմբերի 1-ին Սահմանադրական դատարան մուտքագրված հիշյալ դիմումով Ազգային ժողովի պատգամավորների առնվազն մեկ հինգերորդը խնդրել է որոշել ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետի և 5-րդ մասի, 295-րդ հոդվածի 1-ին մասի երկրորդ պարբերության և «ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքի 90-րդ հոդվածի 5-րդ մասի սահմանադրականության հարցերը:

² 2021 թվականի սեպտեմբերի 27-ին Սահմանադրական դատարան մուտքագրված հիշյալ դիմումով Մարդու իրավունքների պաշտպանը ևս խնդրել է որոշել «ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքի 90-րդ հոդվածի 5-րդ մասի սահմանադրականության հարցը:

³ Ազգային ժողովի պատգամավորների առնվազն մեկ հինգերորդի դիմումի հիման վրա գործն ընդունվել է քննության Սահմանադրական դատարանի 2021 թվականի սեպտեմբերի 22-ի ՍԴԱՈ-194 աշխատակարգային որոշմամբ, իսկ Մարդու իրավունքների պաշտպանի դիմումի հիմա վրա գործն ընդունվել է քննության Սահմանադրական դատարանի 2021 թվականի հոկտեմբերի 26-ի ՍԴԱՈ-217 աշխատակարգային որոշմամբ:

որոշմամբ գործերը միավորելու մասին ՍԴԱՌ-218 աշխատակարգային որոշումն ուժը կորցրած է ճանաչվել⁴:

Գործերը միավորելու մասին ՍԴԱՌ-218 աշխատակարգային որոշումն ուժը կորցրած ճանաչելը հիմնավոր չենք համարում, քանի որ, նախ՝ «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի 41-րդ հոդվածի համաձայն Սահմանադրական դատարանն իրավասու է միայն գործերը միավորելու: Սահմանադրական դատարանն իրավասու չէ միավորված գործերն առանձնացնելու, իսկ գործերը միավորելու մասին աշխատակարգային որոշումն իրավական տեխնիկայի կիրառմամբ (ընդ որում՝ առանց իրավական հիմքի) ուժը կորցրած ճանաչելը ոչ այլ ինչ է, քան միավորված գործերի փաստացի առանձնացում: Այս առումով հատկանշական է նաև, որ Սահմանադրական դատարանը ՍԴԱՌ-242 աշխատակարգային որոշման մեջ չի վկայակոչել «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքի որևէ լիազորող դրույթ, և այդ որոշումը պատճառաբանված չէ: Ըստ այդմ՝ ՍԴԱՌ-242 աշխատակարգային որոշմամբ Սահմանադրական դատարանը փաստացի ինքն իրեն հայտնել է անհամաձայնություն՝ արձանագրելով, որ գործերը միավորելու մասին ՍԴԱՌ-218 աշխատակարգային որոշումը սխալ է կայացրել, ինչն ուղղում է⁵:

Գտնում ենք, որ ՍԴԱՌ-242 աշխատակարգային որոշմամբ միավորված գործերի փաստացի առանձնացմամբ խաթարվել է դատարանի նույն նիստում նույն հարցին վերաբերող գործերի միավորված, բազմակողմանի, լրիվ, արդյունավետ քննության ապահովումը, ըստ այդմ՝ խաթարվել է նաև Սահմանադրական դատարանում վարույթի առանցքային սկզբունքներից մեկի՝ գործի հանգամանքների ի պաշտոնե պարզելու սկզբունքի իրացումը:

⁴ Թե՛ ՍԴԱՌ-218 և թե՛ ՍԴԱՌ-242 աշխատակարգային որոշումներն ընդունվել են գործով զեկուցող Սահմանադրական դատարանի դատավոր Աշոտ Էսաջատրյանի միջնորդությունների հիման վրա:

⁵ Ի դեպ, հարկ է նշել, որ, մինչև ՍԴԱՌ-242 աշխատակարգային որոշման ընդունումը, Սահմանադրական դատարանի իրավական պրակտիկայում առկա չի եղել միավորված գործերի փաստացի առանձնացման որևէ դեպք և համապատասխան աշխատակարգային որոշում:

Վերոհիշյալ սկզբունքի իրացմամբ Սահմանադրական դատարանն ապահովում է սահմանադրական վեճի լուծումն ամբողջ ծավալով՝ սահմանադրականության հարցի բոլոր ասպեկտների հաշվառմամբ, կաշկանդված չլինելով դիմողի (դիմողների) բարձրացրած հարցադրումներով, ներկայացրած փաստերով և փաստարկներով, ենթադրյալ հակասահմանադրականության առումով վկայակոչած Սահմանադրության կոնկրետ հոդվածներով՝ քանզի վերջնարդյունքը սահմանադրական արդարադատության իրականացմամբ Սահմանադրության գերակայության ապահովումն է:

Հիմնավոր չենք համարում նաև ՍԴԱՌ-251 աշխատակարգային որոշմամբ «ՀՀ Ազգային ժողովի պատգամավորների ընդհանուր թվի առնվազն մեկ հինգերորդի դիմումի հիման վրա՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետի և 5-րդ մասի, 295-րդ հոդվածի 1-ին մասի երկրորդ պարբերության և «ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքի 90-րդ հոդվածի 5-րդ մասի՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու վերաբերյալ» գործի վարույթը՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 5-րդ մասի՝ Սահմանադրության 6, 79 և 96-րդ հոդվածներին համապատասխանության մասով և «ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքի 90-րդ հոդվածի 5-րդ մասի՝ Սահմանադրության 6, 79 և 96-րդ հոդվածներին համապատասխանության մասով կարճելը:

Գտնում ենք, որ սույն սահմանադրական վեճի շրջանակներում ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետի և 5-րդ մասի, 295-րդ հոդվածի 1-ին մասի երկրորդ պարբերության և «ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքի 90-րդ հոդվածի 5-րդ մասի իրավակարգավորումների միջև գոյություն ունի համակարգային փոխկապակցվածություն, և դրանց սահմանադրականության հարցը պետք է լուծվեր ՍԴՌ-1619 որոշմամբ՝ ելնելով սահմանադրական վեճն ամբողջ ծավալով լուծելու վերը նշված հիմնավորումներից: Այս համատեքստում նաև անհրաժեշտ է նշել, որ Սահմանադրական դատարանը 2021 թվականի սեպտեմբերի 22-ի ՍԴԱՌ-194 աշխատակարգային որոշմամբ սույն գործը

նաև ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 5-րդ մասի և «ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքի 90-րդ հոդվածի 5-րդ մասի մասով քննության է ընդունել ոչ թե դիմողի կողմից վկայակոչված Սահմանադրության կոնկրետ հոդվածներին, այլ ընդհանուր՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու համար: Ուստի և ՍԴԱՌ-251 աշխատակարգային որոշմամբ գործի վարույթը՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 5-րդ մասի՝ Սահմանադրության 6, 79 և 96-րդ հոդվածներին համապատասխանության մասով և «ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքի 90-րդ հոդվածի 5-րդ մասի՝ Սահմանադրության 6, 79 և 96-րդ հոդվածներին համապատասխանության մասով կարճե-լը չի կարող չգնահատվել որպես գործի քննության շրջանակների անհիմն սահմանա-փակում: Առնվազն հարց կարող է առաջանալ՝ եթե նաև այդ դրույթների մասով գործը քննության է ընդունվել ընդհանուր՝ Սահմանադրությանը համապատասխանության հարցը որոշելու համար, սակայն կարճվում է Սահմանադրության կոնկրետ վկայակոչ-ված հոդվածներին համապատասխանության մասով, ապա Սահմանադրության չվկա-յակոչված հոդվածներին համապատասխանության մասով Սահմանադրական դատա-րանը պետք է կայացներ ըստ էության որոշում, որը, սակայն, ՍԴՌ-1619 որոշմամբ չի կայացվել:

Այնքանով, որքանով ՍԴԱՌ-251 աշխատակարգային որոշմամբ գործի վարույթի կարճված մասով՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 5-րդ մա-սի սահմանադրականության հարցը կարող է հետագայում դառնալ Սահմանադրական դատարանում քննության առարկա, իսկ «ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրա-կան օրենքի 90-րդ հոդվածի 5-րդ մասի սահմանադրականության հարցը քննության է ընդունվել նաև Մարդու իրավունքների պաշտպանի դիմումի հիման վրա և, ինչպես արդեն նշել ենք, այդ գործը սույն գործից փաստացի առանձնացվել ու քննվելու է Սահ-մանադրական դատարանի այլ դատական նիստում (2022 թվականի մարտի 22-ին), ուստի այդ դրույթների սահմանադրական բովանդակության մեկնաբանության մասով նախապես՝ սույն հատուկ կարծիքում դիրքորոշումներ չենք հայտնում:

Միաժամանակ հարկ ենք համարում նշել, որ ՍԴԱՌ-251 աշխատակարգային որոշման մեջ, մեր կարծիքով, առկա են այնպիսի պատճառաբանություններ, որոնք ևս ընդգծում են սույն սահմանադրական վեճի առարկայի սահմանափակման խնդրահարույց լինելը: Մասնավորապես.

- անդրադառնալով ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 5-րդ մասի առնչությամբ սույն գործով դիմողի բարձրացրած այն մտահոգությանը, թե վիճարկվող դրույթում օգտագործվող «վերացնել» և «վերանալ» բառերը կարող են տարբեր կերպ մեկնաբանվել, և դրանցից յուրաքանչյուրը տարբեր հետևանքներ կարող է առաջացնել, ըստ այդմ՝ բարձրացնելով հիշյալ դրույթի ենթադրյալ իրավական անորոշության հարց՝ Սահմանադրական դատարանը, **մի կողմից**, այս առնչությամբ վերահաստատել է իրավական որոշակիության վերաբերյալ նախկինում արտահայտած դիրքորոշումները, այդ թվում՝ այն, որ «...օրենքներում կիրառվում են բազմաթիվ բառեր և արտահայտություններ, որոնց իմաստն ու նշանակությունն ուղղակիորեն բացահայտված չեն օրենսդրի կողմից, սակայն յուրաքանչյուր դեպքում իրավական որոշակիության գնահատման անվան ներքո դրանց մեկնաբանումը Սահմանադրական դատարանի իրավասության տիրույթում չէ: (...) Ուստի Սահմանադրական դատարանն արձանագրում է, որ օրենքի, դրա որևէ դրույթի իրավական բովանդակության բացահայտման և միատեսակ կիրառության ապահովման իրավազորությունը սահմանադրորեն վերապահված է եռաստիճան դատական համակարգին, և դիմողի կողմից բարձրացված՝ վերը նշված հարցը լուծելի է օրենքի միատեսակ կիրառման համապատասխան նախադեպի ձևավորման շրջանակներում...»: Սակայն, **մյուս կողմից՝** Սահմանադրական դատարանը վիճարկվող՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 5-րդ մասի դրույթը, այնուամենայնիվ, մեկնաբանել է ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի այլ դրույթների հետ համակարգային վերլուծության համատեքստում՝ եզրահանգելով. «...ակնհայտ է, որ կասեցման հիմքերը, տարբեր լինելով իրենց բնույթով, որոշ դեպքերում քննիչի, դատախազի, դատարանի կողմից անհնար են դարձնում «դրանց հաղթահարումը» իրենց իսկ կողմից կատարվող գործողություններով, և դրանց վերացումը հնարավոր չէ քննիչի, դատախազի, դատարանի կողմից

հատուկ այդ ուղղությամբ գործողություններ կատարելով, ինչն էլ (հատկապես քննիչի մասով) ընդգծվել է արդեն Քրեական դատավարության օրենսգրքի 260-րդ հոդվածում՝ օգտագործելով «վերացվել են» բառերը»:

Այլ կերպ՝ Սահմանադրական դատարանը, վերահաստատելով իր իսկ իրավական դիրքորոշումը, հաջորդիվ ցուցաբերել է այդ դիրքորոշմանը հակառակ մոտեցում՝ բացահայտել և մեկնաբանել է վիճարկվող դրույթը ոչ թե սահմանադրական բովանդակության, այլ իրավական բովանդակության տեսանկյունից, ըստ էության, ապահովելու համար դրա միատեսակ կիրառությունը, որի իրավասությունը, ինչպես հենց Սահմանադրական դատարանն է ամրագրել, սահմանադրորեն վերապահված է եռաստիճան դատական համակարգին: Բացի դրանից, այս համատեքստում հարկ է նաև նշել՝ եթե Սահմանադրական դատարանը որոշում է վիճարկվող դրույթի մասով գործի վարույթը կարճել, ապա այդ դրույթի բովանդակության վերաբերյալ արտահայտած ցանկացած մեկնաբանությամբ կաշկանդելու է իրեն այդ մասով հետագայում ըստ էության որոշում կայացնելիս,

- անդրադառնալով «ՀՀ ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքի 90-րդ հոդվածի 5-րդ մասի և Սահմանադրության 79-րդ հոդվածի ենթադրյալ հակասության վերաբերյալ դիմողի բարձրացրած հարցին՝ Սահմանադրական դատարանը նշել է, որ դիմումում այդ մասով հակասահմանադրականության հիմնավորումները սահմանափակվում են այն դիտարկումներով, որ՝ «...«Ընտրական օրենսգիրք» սահմանադրական օրենքի 90-րդ հոդվածի 5-րդ մասը հստակ չէ նաև այնքանով, որքանով պարզ չէ այն վերաբերում է առհասարակ «պատգամավորի թեկնածուին, թե ԿԸՀ-ի կողմից ընդունված որոշումը Սահմանադրական դատարանում քննության առնելուց հետո առկա իրավիճակին, երբ հստակ ուղենշվում է «ընտրված պատգամավոր» իրավական կարգավիճակը»: Այս առնչությամբ արձանագրելով, որ բացակայում են Ընտրական օրենսգրքի վիճարկվող դրույթների և Սահմանադրության 79-րդ հոդվածի հակասության վերաբերյալ պատշաճ հիմնավորումները և հիմք ընդունելով իրավական որոշակիության վերաբերյալ Սահմանադրական դատարանի արտահայտած դիրքորո-

շումները՝ Սահմանադրական դատարանը հաստատել է, որ վիճարկվող դրույթներում առկա եզրույթների բովանդակության բացահայտումը, օգտագործված առանձին արտահայտությունների մեկնաբանություններն ուղղակիորեն դուրս են Սահմանադրական դատարանի լիազորությունների շրջանակից:

Այս առումով հարկ է նշել, որ Սահմանադրական դատարանը, ոչ քիչ թվով գործերով վիճարկվող դրույթներում ամրագրված բառերի, եզրույթների, արտահայտությունների, ձևակերպումների, բառակապակցությունների սահմանադրաիրավական բովանդակությունը բացահայտելով, կայացրել է որոշումներ⁶ և այդ որոշումների մի մասը կայացրել է նաև իրավական որոշակիության սահմանադրական պահանջին համապատասխանության հարցը որոշելու միջոցով: Ինչ վերաբերում է այս մասով Սահմանադրական դատարանի վկայակոչած՝ 2019 թվականի նոյեմբերի 26-ի ՍԴԱՌ-141 և 2021 թվականի փետրվարի 26-ի ՍԴԱՌ-40 աշխատակարգային որոշումներով արտահայտված իրավական դիրքորոշումներին, որոնք վերահաստատվել կամ հաստատվել են ՍԴԱՌ-251 աշխատակարգային որոշմամբ, ապա հիշյալ ՍԴԱՌ-40 և ԱԴԱՌ-141 աշխատակարգային որոշումները կայացվել են դատարանների դիմումների հիմա վրա, որոնց քննությունն ու լուծումն ունեն առանձնահատկություններ՝ սահմանված «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքով,

- վերահաստատելով նախկինում արտահայտած իր դիրքորոշումը (2021 թվականի դեկտեմբերի 3-ի ՍԴԱՌ-248 աշխատակարգային որոշում)՝ Սահմանադրական դատարանն արձանագրել է, որ որպես Սահմանադրական դատարան դիմող սուբյեկտներ (օրինակ՝ Ազգային ժողովը, պատգամավորների ընդհանուր թվի առնվազն մեկ հինգերորդը, Ազգային ժողովի խմբակցությունը, Հանրապետության նախագահը, Կառավարությունը և այլն) «ելնելով իրենց սահմանադրաիրավական բարձր կարգավիճակից, պետք է ցուցաբերեն առավել բարձր մակարդակի փոթաջանություն և, յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում վիճարկելով այս կամ այն իրավական ակտի կամ դրա դրույթի/դրույթների սահմանադրականությունը, պատշաճ կերպով հիմնավորեն վի-

⁶ Տես, մասնավորապես՝ Սահմանադրական դատարանի ՍԴՌ-735, ՍԴՌ-896, ՍԴՌ-935, ՍԴՌ-1275, ՍԴՌ-1294, ՍԴՌ-1359, ՍԴՌ-1383, ՍԴՌ-1475, ՍԴՌ-1513, ՍԴՌ-1592, ՍԴՌ-1611 որոշումները:

ճարկվող դրույթի և Սահմանադրությամբ պահպանվող արժեքի/իրավունքի հնարավոր խախտման միջև պատճառահետևանքային կապը»:

Նախ, պետք է նշել, որ **փութաջանությունը⁷ իրավական հասկացություն չէ**, ուստի և առավել բարձր մակարդակի փութաջանություն ցուցաբերելու պատվիրանը չկատարելը իրավական հետևանք չի կարող առաջացնել, ըստ այդմ՝ չի կարող Սահմանադրական դատարանի կողմից գործի վարույթի կարճման պատճառաբանությունների հիմքում դրվել:

Ինչ վերաբերում է Սահմանադրական դատարան ներկայացվող դիմումի ընդունելիության վերաբերյալ Սահմանադրական դատարանի կողմից սահմանված այն պահանջին, որ Սահմանադրական դատարան դիմող սահմանադրաիրավական բարձր կարգավիճակ ունեցող սուբյեկտները, յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում վիճարկելով այս կամ այն իրավական ակտի կամ դրա դրույթի/դրույթների սահմանադրականությունը, պետք է պատշաճ կերպով հիմնավորեն վիճարկվող դրույթի և Սահմանադրությամբ պահպանվող արժեքի/իրավունքի հնարավոր խախտման միջև պատճառահետևանքային կապը, հարկ ենք համարում նշել, որ, իհարկե, **Սահմանադրական դատարան դիմող սուբյեկտը չի կարող իր դիմումը ներկայացնել առանց որևէ հիմնավորման**: Օրենսդիրը «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքով սահմանադրաիրավական բարձր կարգավիճակ ունեցող սուբյեկտների, մասնավորապես՝ Ազգային ժողովի պատգամավորների ընդհանուր թվի առնվազն մեկ հինգերորդի, Ազգային ժողովի խմբակցության, Հանրապետության նախագահի, Կառավարության, Մարդու իրավունքների պաշտպանի համար Սահմանադրական դատարան ներկայացվող ընդհանուր պահանջներից զատ (ի մասնավորի՝ դիմումում նշելու Սահմանադրական դատարան ներկայացվող խնդրանքը և **դիմողի փաստարկները՝ Սահմանադրության համապատասխան նորմերին կատարված հղումներով**, սահմանադրական օրենքի 24-րդ հոդվածի 2-րդ մասի 4-րդ կետ), այլ պահանջներ չի սահ-

⁷ Ըստ ժամանակակից հայոց լեզվի բացատրական բառարանի՝ փութաջանությունը բացատրվում է որպես ջանասիրություն, աշխատասիրություն, իսկ ըստ հայոց լեզվի հոմանիշների բառարանի նաև՝ փութեռանդություն, աշխատաջանություն, ժրջանություն, քրտնաջանություն, տքնաջանություն, գործասիրություն, բարեջանություն, ջերմեռանդություն, վաստակասիրություն:

մանել՝ ելնելով այն հանգամանքից, որ հիշյալ սուբյեկտները, հենց իրենց սահմանադրաիրավական բարձր կարգավիճակով պայմանավորված, թեկուզ մեկ հիմնավորման առկայության դեպքում սահմանափակված չլինեն բարձրացնելու սահմանադրականության հարց: Ըստ այդմ՝ չի կարող, առավել ևս հիշյալ սուբյեկտների համար, Սահմանադրական դատարանն ղեկավարելու ներկայացնելու **ընդհանրական ձևակերպմամբ, մեկնաբանությամբ** այնպիսի պահանջ դրվել, որը կարող է այդ սուբյեկտների մոտ առաջացնել նաև սահմանադրական վեճի լուծումն առկախելու սուբյեկտիվ հայեցողություն դրսևորելու հնարավորություն ստեղծելու տպավորություն կամ ստեղծել հենց նման իրավիճակ, ըստ այդմ՝ առաջացնել Սահմանադրական դատարանի նկատմամբ վստահության խնդիր: Սահմանադրական դատարանն ներկայացվող դիմումի հիմնավորվածության ստուգումը յուրաքանչյուր կոնկրետ դեպքում գնահատողական տիրույթում է: Ինչպես Սահմանադրական դատարանն ներկայացվող դիմումը պետք է լինի հիմնավորված, այնպես էլ այդ դիմումի հիման վրա գործի քննության մերժումը, քննության ընդունված գործի վարույթի կարճումը պետք է ունենա կոնկրետ հիմքեր, հիմնավորումներ, լինի պատճառաբանված: Մեկ հանգամանք ևս. թեև «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքով (60-րդ հոդվածի 1-ին մասի 1-ին կետ) Սահմանադրական դատարանն իրավասու է կարճել գործի վարույթը՝ գործի քննության ցանկացած փուլում, եթե բացահայտվել են նույն օրենքի 29-րդ հոդվածով նախատեսված՝ գործի քննությունը մերժելու հիմքեր, սակայն առավելապես այն դեպքերում, **երբ գործի վարույթը (ամբողջությամբ կամ մասամբ) կարճվում է Սահմանադրական դատարանն ներկայացվող դիմումի հիմնավորված չլինելու պատճառաբանությամբ**, այն էլ տվյալ դիմումի հիման վրա գործով ըստ էության որոշում կայացնելու՝ «Սահմանադրական դատարանի մասին» սահմանադրական օրենքով նախատեսված վերջնաժամկետներին մոտ ժամկետներում կամ գործով ըստ էության որոշում կայացնելու օրը⁸, ապա այն անկախ դիտորդի մոտ կարող է առաջացնել Սահմանադրական դատարանի կողմից առնվազն տվյալ դիմումի նախնական ուսումնասիրումը ոչ

⁸ Սահմանադրական դատարանը 2020 թվականի հոկտեմբերի 27-ից առ 2021 թվականի դեկտեմբերի 7-ը ներառյալ թվով 39 գործի վարույթ ամբողջությամբ կամ մասամբ կարճելու աշխատակարգային որոշումներ է կայացրել՝ հիմնականում վերոհիշյալ պատճառաբանությամբ և ժամկետներում:

պատշաճ իրականացնելու կամ սահմանադրական վեճի լուծումն առկախելու սուբյեկտիվ հայեցողություն դրսևորելու տպավորություն:

2. ՍԴՈ-1619 որոշման մեջ սույն սահմանադրական վեճի լուծման համար առանցքային նշանակություն ունեցող այն հարցադրմանը՝ արդյո՞ք Սահմանադրությամբ ամրագրված անձեռնմխելիության երաշխիքները՝ Ազգային ժողովի համաձայնությամբ պատգամավորի նկատմամբ քրեական հետապնդում իրականացնելու մասով, տարածվում է այն պատգամավորի վրա, որի նկատմամբ մինչև պատգամավորի կարգավիճակ ձեռք բերելն արդեն իսկ հարուցված է եղել քրեական հետապնդում, ըստ էության, տրվել է բացասական պատասխան, ինչը հիմնավոր չենք համարում հետևյալ պատճառաբանությամբ.

«Ժողովրդավարություն՝ իրավունքի միջոցով» եվրոպական հանձնաժողովը (Վեներտիկի հանձնաժողով) Հայաստանի Հանրապետության Սահմանադրության փոփոխությունների նախագծի 1-7-րդ և 10-րդ գլուխների վերաբերյալ նախնական կարծիքում (2015թ. սեպտեմբերի 10, CDL-PI(2015)015rev, կարծիք թիվ 757/2014), անդրադառնալով Սահմանադրության 96-րդ հոդվածի կարգավորումներին, նշել է. 2-րդ մասը սահմանում է, որ Ազգային ժողովի համաձայնությունը ստանալու համար դիմում է ներկայացվում մինչև պատգամավորի նկատմամբ քրեական հետապնդում հարուցելը, և Ազգային ժողովի նախագահն անհապաղ տեղեկացվում է, երբ պատգամավորը բռնվել է հանցանք կատարելու պահին կամ դրանից անմիջապես հետո: Այս դրույթները համապատասխանում են Խորհրդարանական անձեռնմխելիությունների ծավալի և դրանցից զրկելու վերաբերյալ զեկույցում արված առաջարկություններին և ողջունելի են (կետ 88):

Չնայած այն հանգամանքին, որ պատգամավորական անձեռնմխելիության ինստիտուտն առաջացել է վաղ կոնստիտուցիոնալիզմի շրջանում, երբ ժողովրդավարական կարգերը դեռևս ձևավորման փուլում էին, և բավականին մեծ էին ու տարածված պատգամավորների գործունեությանը խոչընդոտելու, անհարկի միջամտելու երևույթները, այնուամենայնիվ, այն իր արդիականությունը չի կորցրել նաև ժամանակակից

ժողովրդավարական և իրավական պետություններում, քանզի մեր օրերում էլ ոչ միայն նոր, այլև կայացած ժողովրդավարական համակարգեր ունեցող պետություններում ևս բացառված չէ առանձին պատգամավորների նկատմամբ անհիմն, կամայական և հատկապես քաղաքական հետապնդումների հնարավորությունը: Այդ իսկ պատճառով է, որ մեր օրերում պատգամավորական անձեռնմխելիության ինստիտուտը համընդհանուր ճանաչում է ստացել ինչպես սահմանադրական, այնպես էլ վերազգային մակարդակներով:

Վենետիկի հանձնաժողովը, անդրադառնալով պատգամավորական անձեռնմխելիությանը (CDL-AD(2014)011), նշել է, որ պառլամենտական իմունիտետին առնչվող կանոնները, նախևառաջ, միտված են պաշտպանելու ներկայացուցչական ժողովրդավարությունը: Նշված իմունիտետը կարող է արդարացվել այն չափով, որչափով այն պիտանի և անհրաժեշտ է ընտրված ներկայացուցիչների կողմից առանց գործադիրի, դատարանների և քաղաքական հակառակորդների կողմից ոտնձգությունների կամ անհարկի միջամտության վախի իրենց ժողովրդավարական գործառույթների արդյունավետ իրացման համար: Նշվածը հատկապես կարևոր է խորհրդարանական ընդդիմության և քաղաքական փոքրամասնությունների համար (կետ 36):

Անձեռնմխելիության կանոնները (նեղ իմաստով) որոշ երկրներում կարող են կատարել խորհրդարանին՝ որպես ինստիտուտ, և, մասնավորապես խորհրդարանական ընդդիմությանը գործադիրի, դատարանների կամ այլ քաղաքական հակառակորդների կողմից անտեղի ճնշումներից կամ ոտնձգություններից պաշտպանելու ժողովրդավարական գործառույթը (կետ 185):

Մարդու իրավունքների եվրոպական դատարանը, իր վճիռներից մեկում (Kart v. Turkey, 03.12.2009 application no. 8917/05, § 90, 91, 97) անդրադառնալով պատգամավորական անձեռնմխելիությանը, արձանագրել է, որ երաշխիքները, որոնք առաջարկվում են երկու տեսակի պառլամենտական իմունիտետի կողմից, հետապնդում են նույն նպատակը՝ ապահովելու պառլամենտի անկախությունն իր գործառույթներն իրականացնելիս: Իմունիտետը (inviolability) օգնում է հասնել պառլամենտի ամբողջական

անկախությանը՝ պաշտպանելով քաղաքականապես մոտիվացված քրեական հետապնդումներից: Պատգամավորի նկատմամբ քրեական հետապնդումը կարող է խաթարել պառլամենտի գործունեությունը: Անձեռնմխելիությունը ոչ թե անձնական արտոնություն է՝ ի շահ պատգամավորի, այլ առավելություն է՝ կապված նրա կարգավիճակի հետ, որի պատճառով շահառուն չի կարող հրաժարվել դրանից:

Սահմանադրության 96-րդ հոդվածի 2-րդ մասում ամրագրված պատգամավորի անձեռնմխելիությունը միաժամանակ երկու գործառույթ ունի. այն պաշտպանում է պատգամավորին իր պառլամենտական գործունեության խաթարումից, որը կարող էր տեղի ունենալ կամայական միջամտությունների պարագայում և միաժամանակ ծառայում է ամբողջ Ազգային ժողովի գործառույթների և իրավասության անխափան իրականացմանը: Սահմանադրության 96-րդ հոդվածի 2-րդ մասը երաշխավորում է ինչպես Ազգային ժողովի՝ որպես օրենսդիր իշխանության մարմնի պատշաճ գործունեությունը, այնպես էլ առանձին պատգամավորի՝ իշխանության այլ ճյուղերի, առաջին հերթին գործադիր իշխանության կողմից ոտնձգություններից զերծ մնալու հնարավորությունը: Ուստի պատգամավորական անձեռնմխելիության ինստիտուտն ունի ինչպես սուբյեկտիվ, այնպես էլ օբյեկտիվ-ինստիտուցիոնալ նշանակություն:

Լայն իմաստով պատգամավորի անձեռնմխելիության ինստիտուտն իշխանությունների բաժանման սկզբունքի կոնկրետացում է:

Անձեռնմխելիության իմաստը, ինչպես վերը նշվեց, պատգամավորին որևէ անհարկի ազդեցություններից զերծ պահելն է, իսկ քրեական հետապնդումն ի զորու է ազդելու պատգամավորի գործունեության, ներառյալ՝ նրա քվեարկությունների վրա, քանի որ այն ինտենսիվ միջամտություն է անձի իրավունքներին և ազատություններին: Քրեական հետապնդում հարուցելն էական նշանակություն ունի նաև կոնկրետ պատգամավորի և այն քաղաքական ուժի՝ խմբակցության հեղինակության համար, որի կազմում այդ պատգամավորը գործում է, ուստի՝ անկախ քրեական հետապնդման շրջանակներում առավել խիստ խափանման միջոց կիրառելու հանգամանքից, արդեն իսկ իր էությամբ ունակ է ներազդելու խորհրդարանի գործունեության վրա:

Պատգամավորի անձեռնմխելիությունը նշանակում է, որ պատգամավորի քրեական հետապնդումը որևէ պատճառով, ներառյալ՝ պառլամենտից դուրս նրա վարքագծի, թույլատրելի է միայն Ազգային ժողովի համաձայնությամբ: Ի տարբերություն Սահմանադրության 96-րդ հոդվածի 1-ին մասի, որի գործողությունը տարածվում է պատգամավորի վրա նաև նրա լիազորությունների ավարտից հետո, Սահմանադրության 96-րդ հոդվածի 2-րդ մասով ամրագրված պատգամավորի անձեռնմխելիությունը ժամանակային առումով տարածվում է միայն պատգամավորական լիազորությունների ժամկետի վրա՝ պատգամավորի կարգավիճակ ձեռք բերելու պահից մինչև այդ կարգավիճակի դադարումը կամ դադարեցումը: Ուստի Սահմանադրության 96-րդ հոդվածի 2-րդ մասի պահանջն այն է, որ, քանի դեռ անձն ունի պատգամավորի կարգավիճակ, նրա նկատմամբ քրեական հետապնդումը հարուցվի միայն Ազգային ժողովի համաձայնության դեպքում:

Ազգային ժողովի համաձայնությունը պարտադիր է նաև այն դեպքում, երբ պատգամավորի կարգավիճակ ձեռք բերած անձը քրեական հետապնդման է ենթարկվել մինչև պատգամավորի կարգավիճակ ձեռք բերելը, քանի որ քրեական հետապնդումը ոչ թե մեկանգամյա գործողություն է, այլ պետախիշխանական միջոցառումների ամբողջություն: Այն, հետապնդելով որոշակի նպատակ, անխուսափելիորեն ներգործում է անձի իրավունքների և ազատությունների վրա: Մասնավորապես՝ « քրեական դատավարության օրենսգրքի 6-րդ հոդվածի 17-րդ կետը քրեական հետապնդումը բնորոշում է որպես դատավարական գործողություններ, որոնք իրականացնում են քրեական հետապնդման մարմինները՝ նպատակ ունենալով բացահայտել քրեական օրենսգրքով չթույլատրված արարքը կատարած անձին, վերջինիս մեղավորությունը հանցանքի կատարման մեջ, ինչպես նաև ապահովել այդպիսի անձի նկատմամբ պատժի և հարկադրանքի այլ միջոցներ կիրառելը:

Նկատի ունենալով, որ մինչև պատգամավորի կարգավիճակ ձեռք բերելը սկսված քրեական հետապնդման պարագայում պատգամավորն իր լիազորությունների ողջ ընթացքում կարող է ենթարկվել վերոնշյալ ներգործության (հատկապես, հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ գործող քրեադատավարական օրենսդրությունը ոչ

նախաքննության, ոչ էլ քրեական հետապնդման համար առավելագույն ժամկետներ չի սահմանում), Սահմանադրության 96-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված երաշխիքը պետք է տարածվի նաև այն պատգամավորի վրա, որի նկատմամբ մինչև նրա պատգամավորի կարգավիճակ ձեռք բերելը հարուցվել է քրեական հետապնդում: Հետևաբար՝ քրեական վարույթն իրականացնող մարմինն անձի կողմից պատգամավորի կարգավիճակ ձեռք բերելու պահից պարտավոր է առնվազն վերջինիս մասով անհապաղ կասեցնել քրեական գործով վարույթը՝ մինչև քրեական հետապնդման անձեռնմխելիության հաղթահարումը:

Այս եզրահանգումն ուղղակիորեն բխում է նաև ՀՀ քրեական դատավարության գործող օրենսգրքի մի շարք կարգավորումներից: Այսպես՝ հիշյալ օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետը քրեական գործով վարույթը կասեցնելու հիմք է համարում այն դեպքը, երբ **մեղադրյալը կամ այն անձը, որին գործով որպես մեղադրյալ ներգրավելու բավարար հիմքեր կան**, օգտվում է քրեական հետապնդման ենթարկվելու անձեռնմխելիությունից: Հիշյալ օրենսգրքի մեկ այլ՝ առաջին ատյանի դատարանում վարույթը կարգավորող դրույթը նախատեսում է, որ եթե **մեղադրյալը** օգտվում է քրեական հետապնդման անձեռնմխելիությունից, դատարանը պատճառաբանված որոշում է կայացնում գործի վարույթը կասեցնելու մասին: Ընդ որում, այս դեպքում իրավասու մարմինը օրենքով սահմանված կարգով լուծում է տվյալ անձին անձեռնմխելիությունից զրկելու և խափանման միջոցը փոխելու հարցը (295-րդ հոդվածի 1-ին մաս):

Վերոնշյալ իրավանորմերի բովանդակությունից միանշանակ և պարզորոշ հետևում է, որ քրեական հետապնդման անձեռնմխելիությունը, որպես քրեական վարույթը կասեցնելու հիմք, հավասարապես տարածվում է ինչպես այն անձի նկատմամբ, որին դեռ պատրաստվում են ներգրավվել որպես մեղադրյալ, այնպես էլ հենց մեղադրյալի նկատմամբ: Վերջին իրավիճակը կարող է առաջանալ երկու դեպքում, երբ՝

1) քրեական գործով մեղադրյալ հանդիսացող, այսինքն՝ արդեն իսկ քրեական հետապնդման ենթարկված անձը քրեական վարույթի ընթացքում ձեռք է բերում քրեական հետապնդումից անձեռնմխելիություն տվող կարգավիճակ (օրինակ՝ պատգամա-

վոր կամ Մարդու իրավունքների պաշտպան), ինչն իրատեսական է և գործնականում լիովին հնարավոր,

2) քրեական հետապնդման մարմինը, (անփութորեն կամ գիտակցված) խախտելով քրեական հետապնդման ենթարկվելու անձեռնմխելիության պահանջը, համապատասխան կարգավիճակ ունեցող անձին ներգրավել է որպես մեղադրյալ:

Այսպիսով, սահմանադրական և քրեադատավարական օրենսդրության կարգավորումներն աներկբա վկայում են, որ պատգամավորի համար քրեական հետապնդման ենթարկվելու անձեռնմխելիության երաշխիքը գործում է անկախ այն հանգամանքից, թե քրեական հետապնդման հարուցումը ժամանակագրական առումով հաջորդել է պատգամավորի կարգավիճակ ձեռք բերելուն, թե նախորդել դրան:

Ներկայացված նպատակի համատեքստում քրեական հետապնդում հարուցելը ոչ թե պարզապես պետք է նույնացվի ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 6-րդ հոդվածի 18-րդ կետով ամրագրված նույնանուն հասկացության հետ, այլ մեկնաբանվի համարժեք, որպեսզի այն չներառի սուկ քրեական հետապնդումը, քանզի, նախ՝ Սահմանադրությունը չի կարող մեկնաբանվել սովորական օրենքների և դրանց եզրույթների միջոցով, դա անթույլատրելի է, բացի դրանից, այդպիսի սահմանափակ, զուտ տեխնիկական մոտեցման համատեքստում սողանք է թողնվում, որ ամբողջովին շրջանցվեն պատգամավորի անձեռնմխելիության սահմանադրաիրավական երաշխիքները:

Սահմանադրության 96-րդ հոդվածի 2-րդ մասի թե՛ առաջին, թե՛ երկրորդ նախադասության տրամաբանությունը հենց այն է, որ երկու դեպքում էլ պահանջվում է Ազգային ժողովի **նախնական համաձայնությունը**, հակառակ պարագայում գործադիր իշխանության մարմինը, ինչպիսին դատախազությունն է, հնարավորություն է ստանում ներազդելու պատգամավորի անկախության վրա առանց օրենսդիր մարմնի կողմից որևէ կամաարտահայտության, և Ազգային ժողովը հայտնվում է կատարված փաստի առջև:

Սահմանադրության 96-րդ հոդվածի 2-րդ մասի առաջին նախադասության նպատակն Ազգային ժողովի կողմից չքննարկված և համաձայնություն չտրված քրեա-

կան հետապնդման հետևանքներից պատգամավորին պաշտպանելն է, քանի որ դրանք կարող են հավասարապես բացասական ազդեցություն ունենալ ցանկացած պատգամավորի գործունեության վրա՝ անկախ նրանից, թե այն հարուցվում է պատգամավորի կարգավիճակ ձեռք բերելու պահից հետո, թե առաջ: Ուստի՝ Սահմանադրության հիշյալ դրույթն այս երկու հնարավոր դեպքերի միջև որևէ տարբերակում չի դնում, քանզի դրա համար չկա որևէ օբյեկտիվ կամ ողջամիտ հիմնավորում: Հենց դա է պատճառը, որ միայն Ազգային ժողովի համաձայնությամբ քրեական հետապնդում հարուցելու անվերապահ պահանջը կիրառելի է դրա ներգործության տիրույթում հայտնված ցանկացած պատգամավորի նկատմամբ:

Այսպիսով, «հարուցում» եզրույթը հարկ է մեկնաբանել ոչ թե որպես սուսկ վարույթային գործընթացի սկիզբ, որից հետո ցանկացած քրեադատավարական հարկադրանք կամ այլ սահմանափակում արդեն ինքնըստինքյան թույլատրելի է՝ անկախ անձի կարգավիճակի փոփոխությունից, այլ առնվազն այնպիսի մեկնարկային նախապայման, որը չի կարելի նախաձեռնել կամ շարունակել, քանի դեռ սահմանված կարգով չի ստացվել Ազգային ժողովի համաձայնությունը:

Եթե առաջնորդվենք հակառակ «տրամաբանությամբ», ապա կստացվի, որ կախված այն հանգամանքից, թե պատգամավորի նկատմամբ քրեական հետապնդումը երբ է հարուցվել, նա կարող է ունենալ երկու տարբեր «կարգավիճակ»: Սահմանադրությունը պատգամավորի համար նման երկակի կարգավիճակ չի սահմանել, ուստի այդպիսի մոտեցումն ամբողջությամբ անտեսում է Սահմանադրության 96-րդ հոդվածի 2-րդ մասի առաջին նախադասության կարգավորումը և դրա նպատակը, հանգեցնում Սահմանադրության կամայական մեկնաբանության: Դա իր հերթին պատգամավորի անձեռնմխելիության սահմանադրաիրավական երաշխիքներն ամբողջովին շրջանցելու սողանցք է ստեղծում, որը կարող է լայն հնարավորություն ընձեռել քողարկված քաղաքական հետապնդումների համար:

Ի վերջո, պետք է նկատի ունենալ, որ Ազգային ժողովի կողմից պատգամավորի անձեռնմխելիության հարցի քննարկումը նրան ընդամենը անհիմն կամ ապօրինի քրեական հետապնդումից զերծ պահելու երաշխիք է, սակայն ոչ քրեական հետա-

պնդման բացարձակ արգելք: Այն դատավարական ընթացակարգերին իրավական գնահատականներ տալու կամ դրանք ուղղորդելու անհրաժեշտություն չի ենթադրում: Որպես կանոն, պառլամենտներում պատգամավորին անձեռնմխելիությունից զրկելու հարցերը քննարկելիս առանցքային է համարվում այն, թե արդյո՞ք պատգամավորի նկատմամբ քրեական հետապնդումը զուրկ է որևէ քաղաքական ենթատեքստից, արդյո՞ք այն այլ՝ ոչ իրավական նպատակ չի հետապնդում, արդյո՞ք ուղղված չէ պատգամավորի անկախ կարգավիճակը խաթարելու և պատգամավորին գործադիր իշխանության քնահաճույքով գործող սուբյեկտի վերածելու:

Անհիմն ենք համարում նաև այն պնդումը, թե պատգամավորի նկատմամբ քրեական հետապնդումը շարունակելու համար բավարար է այն հանգամանքը, որ վերջինիս՝ այլ կարգավիճակում (պատգամավորի թեկնածուի) գտնվելու ժամանակահատվածում, մեկ այլ մարմին՝ տվյալ դեպքում Կենտրոնական ընտրական հանձնաժողովը, տվել է պատգամավորի թեկնածուի նկատմամբ քրեական հետապնդում հարուցելու համաձայնություն: Պատգամավորի թեկնածուն և պատգամավորն ունեն միանգամայն այլ իրավական կարգավիճակ, այդ թվում՝ անձեռնմխելիության հարցում և պատգամավորի կարգավիճակ ձեռք բերելու պահից անձի վրա տարածվում են բացառապես պատգամավորի համար Սահմանադրությամբ նախատեսված անձեռնմխելիության կանոնները:

Միաժամանակ գտնում ենք, որ Սահմանադրական դատարանի 2019 թվականի սեպտեմբերի 4-ի ՍԴՈ-1476 որոշման 4.3-րդ կետով արտահայտված իրավական դիրքորոշմամբ ևս ամրագրված է, որ Սահմանադրության 96-րդ հոդվածի 2-րդ մասով նախատեսված «քրեական հետապնդում հարուցելու» հետ փոխկապակցված անձեռնմխելիությունը հիմք է նաև արդեն իսկ հարուցված քրեական գործի վարույթը՝ ՀՀ քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետով կասեցնելու համար: Սահմանադրական դատարանի արտահայտած իրավական դիրքորոշման համաձայն՝ անձեռնմխելիության հիմքով կասեցման առնչությամբ կարգավորումը հավասարապես վերաբերում է սահմանադրական անձեռնմխելիությամբ օժտված բոլոր անձանց:

Հաշվի առնելով այն հանգամանքը, որ Սահմանադրության 96-րդ հոդվածի 2-րդ մասը պատգամավորին անձեռնմխելիությունից զրկելու երկու բաղադրիչների՝ քրեական հետապնդում հարուցելու և ազատությունից զրկելու համաձայնություն տալու հիմքերի ու կարգի միջև որևէ տարբերակում չի դրել (ի դեպ՝ տարբերակման որևէ սահմանադրական հիմքի մասին չի նշվում նաև ՍԴՈ-1619 որոշման մեջ), գտնում ենք, որ Սահմանադրական դատարանի ՍԴՈ-1619 որոշման եզրափակիչ մասում պետք է ամրագրվեր նաև, որ **«Քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետը համապատասխանում է Սահմանադրությանը այն մեկնաբանությամբ, որ պատգամավորի կարգավիճակ ձեռք բերելու պահից անձի նկատմամբ արդեն հարուցված քրեական գործով վարույթը կասեցվում է: Պատգամավորի կարգավիճակ ձեռք բերելու պահից անձի նկատմամբ քրեական հետապնդում կարող է հարուցվել միայն Ազգային ժողովի համաձայնությամբ:**

Այս դեպքում վարույթն իրականացնող մարմինը **պարտավոր է** ղեկավարվել «Քրեական դատավարության օրենսգրքի 31-րդ հոդվածի 1-ին մասի 3-րդ կետով, ինչպես նաև Սահմանադրական դատարանի 2019 թվականի սեպտեմբերի 4-ի ՍԴՈ-1476 որոշման 4.3-րդ կետով և կայացնել քրեական գործի վարույթը կասեցնելու մասին որոշում:

**ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ԴԱՏԱՎՈՐ
ՀՐԱՅՐ ԹՈՎՄԱՍՅԱՆ**

**ՍԱՀՄԱՆԱԴՐԱԿԱՆ ԴԱՏԱՐԱՆԻ
ԴԱՏԱՎՈՐ
ԱՐԵՎԻԿ ՊԵՏՐՈՍՅԱՆ**

15 դեկտեմբերի 2021թ.